

VARGA FERENC¹

A HAZAI MENTŐ TŰZVÉDELEM SZERVEZETI ÉS TECHNIKAI FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEINEK KUTATÁSA, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL AZ ÖNKÉNTES TŰZOLTÓSÁGOK NÖVEKVŐ SZEREPÉRE

(RESEARCH OF THE STRUCTURAL AND TECHNICAL DEVELOPMENT OF HUNGARIAN FIRE PROTECTION, WITH A SPECIAL VIEW ON INCREASING THE ROLE OF VOLUNTARY FIRE BRIGADES)

A katasztrófák elleni védekezés közelmúltban megalkotott szabályozása jelentős hangsúlyt fektet az önkéntes és karitatív szervezetek szerepvállalására. Az önkéntes mozgalom legnagyobb hagyományokkal és szakértelemmel és felkészültséggel rendelkező szervezetei az önkéntes tűzoltók. Kérdés, hogy az elmúlt évtizedekben többségében a működésképtelenség határára jutott önkéntes tűzoltó egyesületek hogyan vonhatók be a védekezés különböző fázisaiba, azok központi támogatásával költséghatékonyan javítható-e a területi lefedettség és feltámasztható-e az egykor virágzó önkéntes tűzoltó mozgalom. A szerző ezekre a kérdésekre kíván választ adni, a történeti visszatekintés és a külföldi gyakorlat bemutatása mellett a hazai eredmények ismertetésével.

Kulcsszavak: önkéntesség, tűzoltó egyesület, diszlokáció, önálló beavatkozás, katasztrófavédelem

The regulation on disaster management strongly emphasizes the ever broader involvement of the voluntary and charity organizations. Voluntary organizations, which have the longest history, traditions, but also proficiency and preparedness, are the voluntary fire-fighter associations. An important question nowadays is how to involve the voluntary fire-fighter associations in different phases of protection; whether the territorial coverage could efficiently be improved through centralized financing of these units; and if the once flourishing voluntary fire-fighter's movement could be revitalized. The author seeks to provide answers to the above questions, invoking historic facts, presenting international analysis and also Hungarian results.

Keywords: voluntariness, fire-fighter unit, dislocation, independent intervention, disaster management.

---

¹ Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság, igazgató, ferenc.varga@katved.gov.hu, ORCID: 0000-0003-1584-3847

BEVEZETÉS

Kezdetektől fogva az emberi közösségek valamennyi tagjával szemben elvárás volt a fenyegető veszélyek elhárításában való közreműködés. A társadalmi és technikai fejlődés kikényszerítette a szakmai specializálódást, szakmai szervezetek létrejöttét, így a tűzvédelem területén is, a széles körű állampolgári közreműködés a modern társadalmakban sem nélkülözhető.

A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (továbbiakban: katasztrófavédelmi törvény) szerint: *A katasztrófavédelem nemzeti ügy. A védekezés egységes irányítása állami feladat.* [1]

Ugyanakkor minden állampolgárnak joga és *kötelessége*, hogy közreműködjön a katasztrófavédelemben.

Továbbá a védekezést és a következmények felszámolását az erre a célra létrehozott szervek és a különböző védekezési rendszerek működésének összehangolásával, *....., az önkéntesen részt vevő civil szervezetek és az erre a célra létrehozott köztestületek,...* közreműködésével kell biztosítani. [1]

Az „önkéntesség” elvét a - köztestületként működő - önkormányzati tűzoltóságoknál (továbbiakban: ÖTP) és az önkéntes tűzoltó egyesületeknél (továbbiakban: ÖTE) is megtalálhatjuk, azonban a klasszikus önkéntes működés az utóbbiakra jellemző. A közleményben az önkéntes tűzoltó egyesületek helyzetével, a jövőbeni fejlődés lehetőségeivel kívánok foglalkozni.

A téma aktualitását biztosítja különösen, hogy 2012. január 1.-én hatályba lépett a katasztrófavédelmi törvény. Az elmúlt évtizedekre visszatekintve példátlan léptékű és jelentőségű szervezeti változás felveti, egyúttal a kodifikációs jogalkotási folyamat megteremti a lehetőséget az önkéntes segítők, önkéntes szakmai szervezetek státuszának jogi rendezésére, egységes követelmény- és támogatási rendszer kidolgozására.

A közleményben vizsgálom, hogy az önkéntes tűzoltó egyesületeket a katasztrófák elleni védekezés mely területén és a védekezés mely fázisaiba érdemes és lehetséges bevonni, illetve tervezni. Vizsgálom továbbá, hogy az önkéntes tűzoltó egyesületek létrehozásával milyen módon javítható a területi lefedettség, mekkora hatásfokkal, milyen időszerűséggel változatható a diszlokáció. További célkitűzésem annak vizsgálata, hogy az önkéntes tűzoltó egyesületek központi támogatása hogyan valósul meg

Igazolni kívánom, hogy az önkéntes közreműködőket, köztük az önkéntes tűzoltó egyesületeket – természetesen szakmai felkészültségüknek megfelelően – a katasztrófák elleni védekezés valamennyi területén és a védekezés minden fázisába érdemes és lehetséges bevonni, illetve tervezni.

AZ ÖNKÉNTES TŰZOLTÓ MOZGALOM FEJLŐDÉSE, ALAKULÁSA NAPJAINKIG

A kezdetektől a rendszerváltozásig

Magyarországon az első tűzoltóegylet 1835-ben Aradon alakult. A következők – és ezt tekinthetjük a szervezett tűzoltóság kialakulásának - a kiegyezést követően Sopron, Esztergom, Budapest. 1877-től már testület elnevezést használ szervezet. Az 1888. évi 53.888 BM rendelet [2] szét is választja az egyletet és a testületet. Mi a különbség a kettő között? Röviden összefoglalva annyi, hogy az egylet magánszemélyek magánügyben, még a testület közügyben, valamilyen kötelezés kapcsán alakul. De mindkét szerv maximálisan autonóm közösség, amely a saját tevékenységét önállóan szabályozta.

Az állam az 1936-ban a tűzrendészet fejlesztéséről elfogadott jogszabályban [3] vonta szabályozási körébe a tűzoltótestületek tevékenységét és próbálta egységesíteni és egy minimális biztonsági szint fenntartására kötelezni a fenntartó településeket. Mintaalapszabályt adott ki és minden települést kötelezett – a település státuszától függően – hivatásos, vagy önkéntes tűzoltótestület fenntartására.

Ahol nem volt önkéntes jelentkező, ott megalapította a köteles tűzoltóság intézményét, a végrehajtási rendeletben [4] – amelyet tűzvédelmi kódexnek hívtak – előírták a települések veszélyeztetettségéhez rendelt legkisebb készenlétben tartható technikai eszközöket és önkéntes tűzoltók létszámát. 1942-ben 7130 tűzoltótestület működött Magyarországon. Egyetemes magyar tűzvédelmi rendszerről beszélhetünk, amelynek két nagy ágazata volt: a települési tűzoltóságok (amelyek lehetnek hivatásos, szegődményes, önkéntes, vagy köteles tűzoltóságok) és a magán tűzoltóságok.

A II. világháború az önkéntes tűzoltóságra is súlyos hatással volt, szertáiraik tönkrementek, a szerek egy részét nyugatra hurcolták. A tűzoltó testületek meggyengültek, szétestek [5]. 1948-ban a gazdaság államosítása mellett a tűzvédelem szervezetét is államosították. Létrejöttek az állami tűzoltóságok a városokban és a háború után újraszerveződtek az önkéntes tűzoltótestületek. 1952-ben BM rendelet, majd 1956-ban az 1001/1956.(I.4.) Mt. határozat [5] rendezte a testületek felügyeletét, a helyi tanács vb igazgatási osztályai alá helyezték, majd 1956. évi 13. tvr. és a végrehajtására kiadott 30/1956./XI.8./MT sz. rendelet [5] írta elő, hogy minden községben meg kell szervezni az önkéntes tűzoltótestületet és lehetőséget adott arra is, hogy indokolt esetben hivatásos tűzoltókkal is megerősítsék az önkéntes tűzoltóságokat. A önkéntes tűzoltótestület parancsnokát a községi tanács nevezte ki.

A rendszerváltás előtt a legmagasabb szintű tűzvédelmi jogszabály az 1973. évi 13. tvr. 8.§ mondta ki, hogy „Az önkéntes tűzoltóság a községekben, nagyközségekben és a városokban létesített egyesület, a tanács tűzvédelmi szerve” [6]. A rendelet 1975. december 31-ig adott az önkéntes tűzoltótestületeknek haladékot, hogy átalakuljanak egyesületté. Azóta működtek az önkéntes tűzoltó szervezetek egyesületi formában, mint a tanács tűzvédelmi szerve.

Varga Ferenc: a hazai mentő tűzvédelem szervezeti és technikai fejlesztési lehetőségeinek kutatása, különös tekintettel az önkéntes tűzoltóságok növekvő szerepére

Az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény [7] azonban már nem tette lehetővé, hogy egy egyesület valaminek a szerve legyen. A törvény hatálybalépésekor működő egyesületeket kötelezte, hogy újítsák meg az alapszabályukat a törvény szellemében és szakadjanak le a fenntartóról. Így alakultak meg az önálló önkéntes tűzoltó egyesületek.

Változások a rendszerváltozás után

A rendszerváltozáskor ~1500 ÖTE volt nyilvántartva 2876 egységgel, mintegy 50.000 fővel, 255 gépjárműfecskekövetővel, 3056 kismotorfecskekövetővel, 627 egyéb járművel évente ~3500 beavatkozással. [5].

1990-ben újjáalakult az -1945-ben az ideiglenes kormány által megszüntetett - Magyar Tűzoltószövetség.

Többek között kiemelt feladatként kezelte az önkéntes tűzoltó egyesületek helyzetbehozását, hogy egy magyar hagyományokon alapuló, de a jelenlegi osztrák, német, svájci tűzvédelmi rendszerrel kompatibilis önkéntes tűzoltómozgalom indulhasson el.

A legnagyobb probléma az volt, hogy hogyan lehet az önálló és autonóm önkéntes tűzoltó egyesületet visszahozni a vagyonnal, a tűzoltó technikával és az önkéntes tűzoltói állománnyal az önkormányzatok tűzvédelmi szervezetévé. Azért, hogy legyen megint gazdája az egyesületeknek, sőt legyen fenntartója, kötelezettségvállalója.

Az Országgyűlés 1996-ban elfogadta a – módosításokkal - ma is hatályban lévő, *a tűzvédelemről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvényt*. [8] A törvény ugyan megteremtette a feltételt, hogy a tűzoltó egyesület és az önkormányzat létrehozza a tűzoltó köztestületét, de a 34.§ megfogalmazásával, a kötelező működési terület előírásával, gyakorlatilag a tűzoltó egyesületek túlnyomó többsége számára vállalhatatlan követelményt támasztott. [9]

Az Önkéntes tűzoltóságok (köztestületek) megalakulását a – Tűzvédelmi törvény végrehajtási rendeleteként kiadott - 119/1996 (VII. 24.) Kormányrendelet [10] szabályozta. Elsődleges célja a rosszul ellátott területek védelmének javítása volt. A politika által erősen preferáltan még abban az évben 33 új köztestületi tűzoltóság alakult, 2011-ig a számuk 68-ra növekedett. Meg kell jegyezni, hogy a köztestületi tűzoltóságok a gyakorlatban „főállású” önkormányzati tűzoltóságként működtek, állandó 24 órás szolgálattal. Az állami támogatás, sőt az önkormányzati finanszírozás nagy részét (50-120 %) munkabérre és járulékokra fordították, ezért az önkéntesség esetükben egyre inkább névlegessé vált. Sajnos, nem egy köztestületi tűzoltóság az addig a településen működő önkéntes tűzoltó egyesület leépülését, a valódi önkéntes mozgalom megszűnését eredményezte. [11]

1996-tól a köztestületi formába átalakult önkéntes tűzoltóságok jelentős fejlődésnek indultak, kontrasztot mutatva az egyesületek elszegényedése, szervezeti anarchiájának fokozódására. Az országosan privilegizált köztestületi tűzoltóságokra fordított egyre nagyobb összegű források (pl.: 2011-ben: 2 Milliárd forint) az önkéntes tűzoltó egyesületek támogatására egyre kevesebb jutott (1996-ban 400 millió Ft, 2012-ben 121 millió Ft) [12]. Az egyesületek kezdtek ellehetetlenülni, (megkülönböztető jelzés, jogi szabályozatlanság, jogosultságok csorbítása, pályázati pénzek csökkenése stb.), így fokozódott a megszűnésük üteme.

Varga Ferenc: a hazai mentő tűzvédelem szervezeti és technikai fejlesztési lehetőségeinek kutatása, különös tekintettel az önkéntes tűzoltóságok növekvő szerepére

A Magyar Tűzoltó Szövetség felismerve a kedvezőtlen tendenciát, törvény megalkotását kezdeményezte, melynek eredményeképpen az Országgyűlés elfogadta *Az önkéntes tűzoltó egyesületekről szóló 2008. évi XXXIII. törvényt.*(továbbiakban ÖTE tv.) [13].

A törvény már a megalkotás folyamatában megosztotta a tűzoltó társadalmat, amelynek egy része önálló törvény helyett a Tűzvédelmi törvény módosítását, az új elemeknek abban való megjelenítését szorgalmazta. Az elfogadott ÖTE tv. végül már nem is hasonlított az eredeti tervezethez, megint elmulasztva a lehetőséget, hogy az önkéntes tűzoltó egyesületek pozícióját, szakmai és pénzügyi támogatásának alapjait megteremtse.

Az ÖTE tv. rendelkezéseit – érdemben változatlanul – hatálybalépésekor a Katasztrófavédelmi tv. a Tűzvédelmi törvénybe emelte át, az ÖTE tv. hatályon kívül helyezésével egyidejűleg.

A fővárosi működési terület önkéntes tűzoltó egyesületei fejlődése

A Fővárosi Tűzoltóparancsnokság (továbbiakban: FTP) elsődleges működési területe Budapest közigazgatási területén túlmenően további 19 Pest megyei települést foglalt magába. A 2000-es évek elejére tehető a budapesti agglomeráció robbanásszerű fejlődése, lakóparkok tömeges építése, ami többszörösére növelte, nem csak a települések lakosságát és a lakóingatlanok mennyiségét, hanem a gépjárművel ingázók számának növekedésével, hatalmas forgalmat, rendszeres dugókat generált a fő ki-, illetve bevezető útvonalakon.

A Pest-megyei működési terület közlekedési, forgalmi helyzetének bekövetkezett drasztikus romlása a fővárosi egységek vonulására, kitérkezésére olyan hatást gyakorolt, amely a helybeli önkéntes tűzoltók szerepét rendkívüli módon felértékelte.

A 2004. év mérföldkő volt a Fővárosi Tűzoltóparancsnokság és a Pest megyei működési területén tevékenykedő Önkéntes Tűzoltó Egyesületek kapcsolatában. A Pilisi-medence településén: Pilisvörösváron, Pilisborosjenőn, Solymáron, Pilisszentivánon, Nagykovácsiban és Perbálon működő tűzoltó egyesületekkel 2004. december 6-án aláírt *Együttműködési megállapodás* [14] révén a napi szakmai együttműködés egészen új dimenziója jöhetett létre.

Az együttműködés területei:

- A tűzoltó egyesületek haladéktalan értesítése a területükön bejelentett tűzoltói eseményekről.
- Képzés, továbbképzés, a szakmai ismeretek bővítése.
- Adatszolgáltatás, információ csere

A megállapodások egyebek közt kiterjedtek a tűz- és káreseti beavatkozásokra, valamint az FTP által az önkéntes tűzoltó egyesületek tagjai számára térítésmentesen szervezett rendszeres képzésekre, illetve továbbképzésekre is.

A megállapodást követően az országban egyedülálló módon, az FTP Hírközpontja a számítógépes bevetés-támogató rendszeren (ERIR) keresztül automatikusan sms-ben küldött értesítést, a beérkezett jelzés alapján a tűzoltói beavatkozást igénylő eseményről az érintett

Varga Ferenc: a hazai mentő tűzvédelem szervezeti és technikai fejlesztési lehetőségeinek kutatása, különös tekintettel az önkéntes tűzoltóságok növekvő szerepére

önkéntes tűzoltó egyesületnek. Az ÖTE-k által megadott 2-2 db mobiltelefonszámra küldött sms-üzenet tartalmazta a káreset helyét és jellegét, illetve egyidejűleg került elküldésre a hivatásos egységeknek továbbított riasztással. Hogy ez akkoriban milyen jelentőségű újításnak számított, azt igazolja az is, hogy napjainkban, közel tíz évvel később biztosított csak országosan is ez az értesítési mód a PAJZS rendszer² bevezetésével.

A tűzoltó egyesületek sms-ben történő értesítése a tűzoltói eseményekről nem csak az egyesületek vonulási számának 20-50%-os növekedését eredményezte, hanem biztosította azt is, hogy a káresetről időben értesülve a beavatkozást minél hamarabb megkezdjék. 2005-től immár megszokottá vált, hogy a riasztott fővárosi egységek kiérkezésekor az önkéntes tűzoltók már megszerelt sugarakkal dolgoznak, a sérülteket fészítő-vágóval a gépjárműből kiemelték. Nem egy esetben a káresetet önállóan felszámolták, így a vonuló rajokat visszafordítva, csak az adatfelvétel céljából kellett 1 gépjárműnek a helyszínre kimenni.

Az ÖTE-k esetében a *riasztás* kifejezés nem volt használható, hiszen az egyrészt állandó készenlétet, riaszthatóságot feltételez, másrészt az ÖTE igénybevételére csak a székhelytelepülésen volt mód, [15] azon kívül, az igénybevételt elrendelő kötelezett a működés költségeinek megtérítésére.

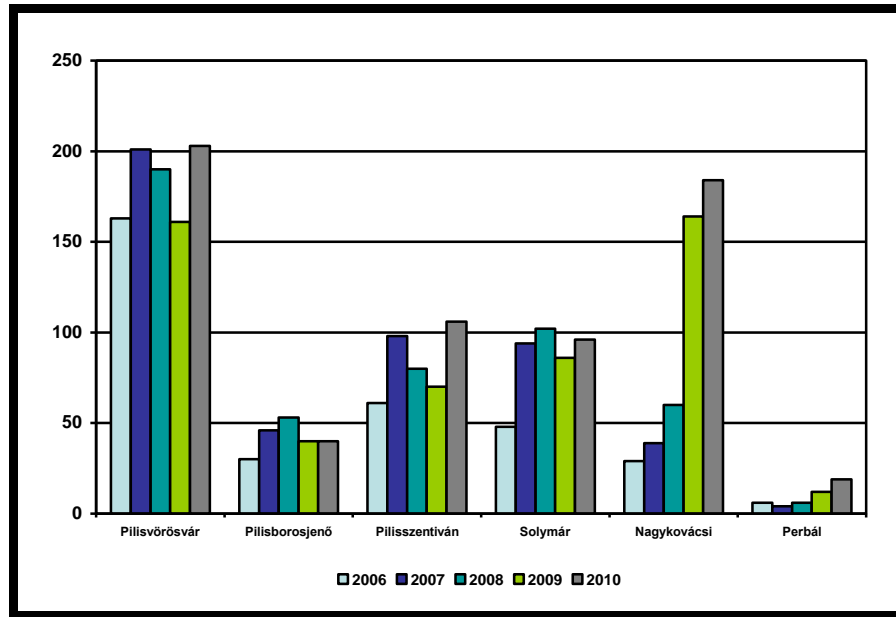
A másik nagy előrelépés a káreseti kommunikáció megoldása volt. Az ÖTE-k saját használatra különböző rádió-rendszereket (CB, URH) üzemeltettek. A FTP 2-es rádiócsatorna közös használata a káresetek során történő együttműködést pontosabbá, hatékonyabbá tette.

Az FTP és az önkéntes tűzoltó egyesületek közötti együttműködés jelentőségét igazolta, hogy a Budapesten és az egyes környező településeken 2008. március 1-jén pusztító vihar által okozott kárelhárítás során összesen 110 esetben az önkéntes tűzoltó egyesületek tagjai hajtották végre a kárfelszámolást, ami megközelítőleg az összes riasztás 10 %-át tette ki [16]. Budapest Főváros Önkormányzata az FTP-vel megállapodással rendelkező önkéntes tűzoltó egyesületek együttműködésének hatékonyságát elismerve, 2007-től fővárosi költségvetési forrásból differenciáltan nyújtott évente mindösszesen 6.000.000,- Ft összegben pénzügyi támogatást az önkéntes tűzoltó egyesületeknek. [16]

Az FTP a kedvező tapasztalatok alapján törekedett további önkéntes tűzoltó egyesületeket bevonni az együttműködésbe, egyéni vállalásuk és felkészültségük függvényében. 2008-ban a Gyálon működő Önkéntes Tűzoltó Egyesülettel került sor az együttműködési megállapodás aláírása.

---

² PAJZS: számítógépes riasztási és döntéstámogató szoftver. Bevezetése 2013. július 1-től történt meg a létrehozott megyei/fővárosi műveletirányítási ügyeleteken.

1. ábra: Budapest környéki ÖTE-k éves vonulás száma³

AZ 1. ábra jól mutatja, hogy a Fővárosi Tűzoltóparancsnoksággal együttműködési megállapodást kötött Önkéntes Tűzoltó Egyesületek jelentős esetszámban vonultak, illetve vonulnak ma is a településükön bekövetkező tűzoltói eseményekhez. Ugyanakkor az is látható, hogy az egyes településeken az éves eseményszám viszonylag kis szórást mutat. Az első év jellemzően kisebb vonulás-száma az egyesületek kezdeti megszervezési és létszámproblémáival, illetve a technikai felszerelések hiányával magyarázható.

Figyelemre méltó továbbá, hogy a Pilisvörösvár ÖTE éves vonulás száma (kb. 200/év) eléri, sőt meghaladja egyes vidéki hivatásos tűzoltóság éves vonulásainak számát.

2. ábra: Pilisvörösvári önkéntes tűzoltók közötti balesetnél. 2009.⁴

³ Varga Ferenc: Az önkéntesség szerepe és jelentősége a katasztrófavédelemben. Diplomamunka. Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Budapest, 2013. pp. 1-83.

Varga Ferenc: a hazai mentő tűzvédelem szervezeti és technikai fejlesztési lehetőségeinek kutatása, különös tekintettel az önkéntes tűzoltóságok növekvő szerepére

Időközben Budapest közigazgatási területén is megkezdtek működésüket tűzoltó egyesületek, jellemzően – ahogyan a nevük is mutatja – polgárőr egyesületek „profilbővítésével”. (például: Wolf ÖTE, Budapest X. kerület). Ezen egyesületektől nem a korai kiérkezést, vagy a kiemelkedő helyismeretet várjuk szakmailag, hiszen a helyi hivatásos egységek ezt biztosítják.

Nagy szerepük van viszont a káreseti élőerős támogatásnál, a kárhelyszín lezárásánál, őrzésénél, valamint a tömeges riasztások (pl.: viharkárok elhárítása) esetén, akár önálló beavatkozóként is. A budapesti ÖTE-k esetében számítunk még a megelőzési, figyelőszolgálati (például: kisvízfolyásoknál) tevékenységre és a lakossági, iskolai rendezvényeken való közreműködésre is.

Kijelenthető, hogy az Önkéntes Tűzoltó Egyesületek rendkívüli felelősségérzettel kezeltek és kezelik ma is azt a helyzetet, hogy első kiérkezőként hatékony intézkedéseket kell tenni, a Műveletirányító Ügyelet és a még vonuló egységek egyidejű tájékoztatása mellett. Mindent elkövetnek, hogy szakmailag és a műszaki felszereltség tekintetében is eleget tegyenek az elvárásoknak.

Örvendetes, hogy a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság (továbbiakban: FKI) személyi állománya is partnerként tekint az együttműködő egyesületek önkéntes tűzoltóira, a bajtársiasság különböző megnyilvánulásaival nap, mint nap találkozunk, amit az önkéntesek hálás visszajelzései is igazolnak.

Az önkéntes tűzoltó szervezetek működése külföldön

Az önkéntes mozgalom kialakulása

Az önkéntes egyesületek eredete egyértelműen Nyugat-Európából származott. Az angol szigetországban „gentlemanok tűzoltóbrigádja” Napóleon fenyegetésére alakult meg. Londonban 1828-ban „mentőlétra-állomásokot létesítettek. Az önkéntességre építő mozgalom innen terjedt tovább, C.D. Magirus Ulmban (Németország) kezdeményezte, hogy a város elavult kötelezett tűzoltósága helyett önkéntes alakuljon, ő maga mászó csoportot alakított a helyi tűzoltóság megsegítésére.[18]

Gróf Széchenyi Ödön, a fővárosi önkéntes, majd hivatásos tűzoltóság megalapítója is Londonban folytatott tűzoltó gyakorlatot, tapasztalatairól 1862-ben jelentett meg felvilágosító újságcikkeket.[5]

Meg kell említeni, hogy az önkéntes osztagok megalakítását a lakosság egy részének közönye, sőt bizalmatlansága övezte, sokan gondolták ugyanis, hogy a céhek kapkodó, szakszerűtlen, sokszor feleslegesen romboló tűzoltási módját az új egyesületek is folytatni fogják. Ezzel együtt az önkéntes tűzoltó mozgalom fejlődése töretlen volt, a technika fejlődésével párhuzamosan egyre magasabb szinten volt képes biztosítani a települések védelmét.

---

⁴ Forrás: Pilisvörösvár Önkéntes Tűzoltó Egyesület, honlap <http://www.vorosvartuzi.hu/kareseteink/category/17-2009.html>

A két világháború közötti időszak, a gazdasági világválság Európa minden országában csökkentette ugyan az önkéntes lelkesedést, ami a csökkenő létszámokban is megnyilvánult. Bécsben 1901-ben pl.: 1028 volt az önkéntes tűzoltók száma, 1925-ben pedig már „alig számottevő” [19].

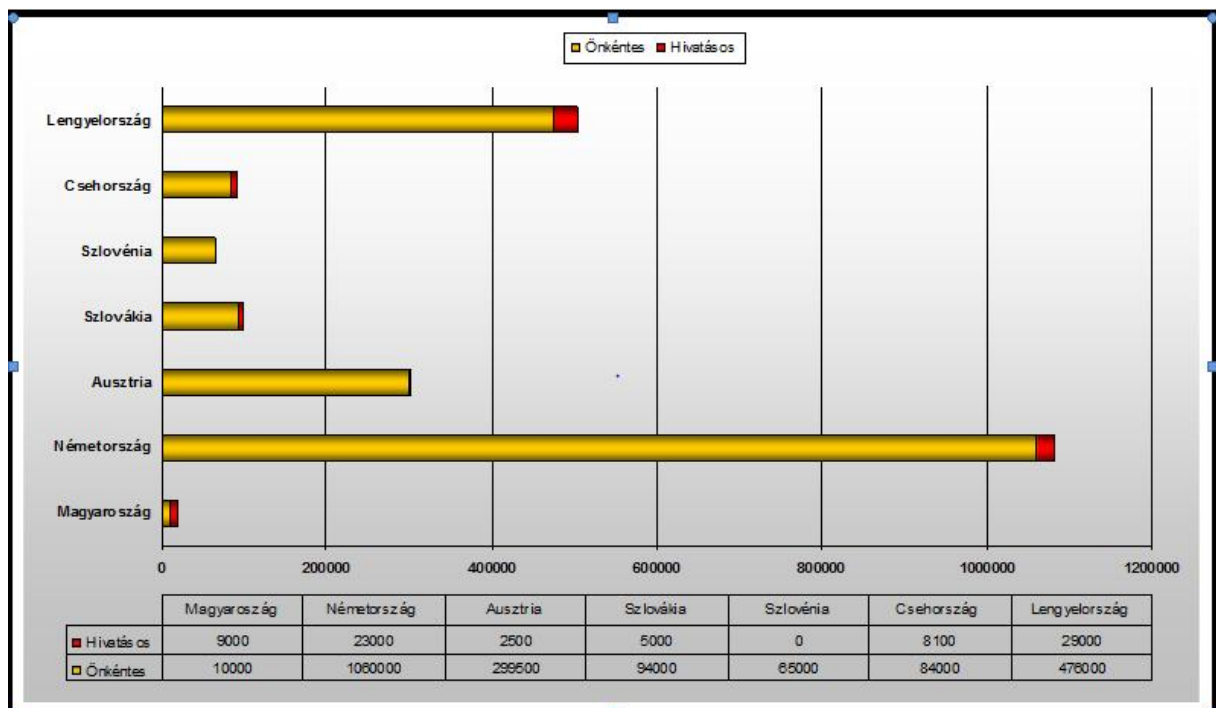
A II. Világháború után Európa nem csak politikai értelemben szakadt ketté, a tűzoltósági szervezetek alakítása tekintetében is. A szocialista országokban a tűzoltóságokat államosították, az önkéntes szerveződésekre nem tekintettek jó szemmel, ezért bár több országban, így hazánkban is kötelezték a településeket önkéntes tűzoltóság fenntartására, valódi támogatásra ezek a testületek nem számíthattak.

A nyugati demokráciák közigazgatási berendezkedése nem változott, ezért a tűzoltóságok sem kerültek teljesen új helyzetbe. Az 1945-ig elért színvonalat főként a német nyelvterületen sikerült jelentősen továbbfejleszteni (Németország, Ausztria, Svájc).

Az önkéntes tűzoltó szervezetek működésének vizsgálata napjainkban

A külföldi gyakorlat szempontjából az európai, ezen belül is a környező országokat tartom célszerűnek vizsgálni. Ennek okaként elsősorban a hasonló társadalmi hagyományok, a politikai berendezkedés és a tűzoltói szakmai fejlődés közös gyökerei említhetők.

A tűzvédelem hivatásos és önkéntes szereplőinek számát és arányát az egyes európai országokban a 2. számú ábra szemlélteti:

3. ábra: a hivatásos és önkéntes tűzoltók aránya Európa egyes országában⁵

⁵ Varga Ferenc: Az önkéntesség szerepe és jelentősége a katasztrófavédelemben. Diplomamunka. Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Budapest, 2013. pp. 1-83.

Varga Ferenc: a hazai mentő tűzvédelem szervezeti és technikai fejlesztési lehetőségeinek kutatása, különös tekintettel az önkéntes tűzoltóságok növekvő szerepére

Látható, hogy Magyarországon az önkéntes tűzoltók száma mind nominálisan, mind arányában elmarad az európai országok adataitól. Különösen figyelemre méltó az eltérés a Magyarorszáéhoz hasonló lakosságszámú Ausztria, sőt a mindössze 2 millió lakosú Szlovénia esetében, ahol egyébként a mentő tűzvédelem kizárólag önkéntes alapon szervezett.

Eltérést tapasztalhatunk a hivatásos tűzoltóságok szervezésében és fenntartásában. Míg a nyugat-európai országokban a hivatásos tűzoltóságok is alapvetően a települések, helyhatóságok szervezetei, addig Kelet-Európa több államában – a rendszerváltást követő néhány éves-évtizedes – kitérőt követően a hivatásos tűzoltóságot ismét állami irányítás alá vonták. (Csehország, Lengyelország, Magyarország). A döntés számos indoka között szerepel megítélésem szerint, hogy az elsorvadt, technikailag elégtelen önkéntes tűzoltóságok nem képesek azt a lefedettséget nyújtani, ami a kevés számú hivatásos egységgel együtt kellő védelmet biztosítana. Emiatt a hivatásos erők nagyobb szervezettségére, központi irányítására van szükség.

Az önkéntes tűzoltóságok szervezeti felépítését megvizsgálva azt tapasztaljuk, hogy azok minden országban erősen kötődnek a település helyhatóságához (önkormányzat, tanács). Az önkéntes tűzoltóságokat nagy számban működtető országokra egyaránt jellemző, hogy a településeket – különböző mérő- és mutatószámok alapján besorolva – törvény kötelezi a településen jelentkező tűzvédelmi feladatok ellátására. Ez elsődlegesen a mentő tűzvédelem, tűzoltás és műszaki mentés, illetve a katasztrófa-elhárítás feladatait jelenti a gyakorlatban.

Ugyanakkor az is közös ismérve a különböző országok szabályozásainak, hogy a tűzvédelmi feladatok ellátására központi forrást biztosít a települések önkormányzatai számára. A finanszírozás legalább két formában valósul meg, a normatív támogatás a működés feltételeit biztosítja, míg a fejlesztést százalékos arányú hozzájárulás teszi lehetővé.

Tulajdonképpen valamennyi környező ország gyakorlatában találunk átvételre érdemes elemeket (például: Horvátországban a „vegyes”, hivatásos és önkéntes tűzoltóságok), alaposabban azonban Németország és Ausztria példáját érdemes megvizsgálunk.

A német nyelvű országokkal működtetett azonos mintájú tűzvédelmi szervezeti rendszert korábban Magyarország, így a mai képből arra következtethetünk, milyen is lehetne a hazai rendszer, ha akkoriban nem a szocialista útra lép.

Németország és Ausztria esetében egyaránt a Szövetségi Alkotmány alapján a tűzvédelemről és a tűzoltóságokról való jogszabályalkotás a tartományok illetékességébe tartozik, ezért az arra vonatkozó előírások is a tartományi törvényekben és rendeletekben találhatók.

A tartományi törvényi előírások szerint *minden település köteles* a település szerkezetéhez illő, a helyi viszonyoknak megfelelő közszolgálati tűzoltóságot létrehozni és működtetni.

A közszolgálati tűzoltóság lehet Önkéntes Tűzoltóság, - főállású, vagy anélküli erőkkel -, vagy lehet Hivatásos Tűzoltóság. Németországban a 100 ezernél nagyobb lakosságszámú városokban az Önkéntes Tűzoltóság mellett hivatásos tűzoltóságot is létre kell hozni és fenntartani. Ausztriában kizárólag a tartományok fővárosaiban működik hivatásos tűzoltóság. Az önkéntes tűzoltóságok rendszere – minden településen jól kiképzett, fizetés nélküli önkéntes erők – régóta bevált. Az önkéntesek tűzörségein nincs állandó készenlét, az önkéntes tűzoltókat egy integrált vezetési hírközponton keresztül (ez általában járási ügyeleti központ)

Varga Ferenc: a hazai mentő tűzvédelem szervezeti és technikai fejlesztési lehetőségeinek kutatása, különös tekintettel az önkéntes tűzoltóságok növekvő szerepére

személyi hívón riasztják, akik ezt követően azonnal a tűzoltószerthoz mennek, majd onnan a személyi védőfelszerelésükbe öltözve az elsőnek induló gépjárművel a kárhelyre vonulnak.

Meghatározott időn belül (az előbb említett tartományi törvények szerint 10 percen belül) köteles a tűzoltóság a helyszínre kiérkezni és segítséget nyújtani- teljesen mindegy, hogy hivatásos, vagy önkéntes. A tűzoltóságok egyben a katasztrófavédelem fő megtestesítői is, mivel a lehető leggyorsabban rendelkezésre tudnak állni.

A két ország közötti hasonlóságokat, illetve eltéréseket a következő táblázat szemlélteti:

Ausztria	Németország
Hivatásos tűzoltóság száma: 6	Hivatásos tűzoltóság száma: 100
Önkéntes tűzoltóság száma: 4549	Önkéntes tűzoltóság száma: 25.000
Önkéntes tűzoltóság jogállása: közjogi testület	Önkéntes tűzoltóság jogállása: önkormányzati intézmény, jogi személyiség nélkül
Önkéntes tűzoltók száma: 299.500 fő	Önkéntes tűzoltók száma: 1,3 millió
Aktív tagok száma: 240.000 fő	Aktív tagok száma: 1,06 millió
Aktív tagok életkora: 16-65 év	Aktív tagok életkora: 17-60 év
Ifjúsági tűzoltók életkora: 10-16 év	Ifjúsági tűzoltók életkora: 10-17
Díjazás a tevékenységért: nincs	Díjazás a tevékenységért: nincs

1. táblázat: Tűzvédelmi szervezetrendszer összehasonlítása 2012.⁶

A nagyvároson belül is, ahol hivatásos tűzoltóság van szervezve, az önkéntesek fednek le területeket. (például Frankfurt/Main-ban 7 hivatásos és 28 önkéntes tűzoltólaktanya van, amelyek egymás munkáját kölcsönösen segítik) [20].

Kifejezetten nagyobb természeti káresemények során (viharkárok, árvíz stb.) az önkéntesek munkája nélkülözhetetlen. Praktikus, hogy a hivatásos tűzoltóság riasztási rendjében megkülönböztetik a délutáni-éjszakai és hétközi időszakokat, ilyenkor a riasztott erők meghatározott részét az önkéntesek adják, míg hétköznapi nappal kizárólag hivatásos riasztásával biztosítják.

Az önkéntes tűzoltóságok fenntartását, a tűzoltó tagok részére a személyi védőfelszerelést a település biztosítja - magas színvonalon. Ehhez a tartományok tűzvédelmi adóalapjaiból

⁶ Varga Ferenc: Az önkéntesség szerepe és jelentősége a katasztrófavédelemben. Diplomamunka. Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Budapest, 2013. pp. 1-83.

Varga Ferenc: a hazai mentő tűzvédelem szervezeti és technikai fejlesztési lehetőségeinek kutatása, különös tekintettel az önkéntes tűzoltóságok növekvő szerepére

különböző jogi szabályozások és alapelvek alapján, kiegészítően, 30-50%-os tűzvédelmi fejlesztési hozzájárulást, vagy új beszerzések esetén átalánytámogatás kapnak.

4. ábra: Önkéntes tűzoltóság laktanyája a németországi Lipcsében⁷

Az önkéntes tűzoltóparancsnokot a beavatkozó állomány választja, és a polgármester nevezi ki 5 évre. A polgármester csak szakmailag és személyében alkalmas és kifogástalan tűzoltó állománybeli személyt nevezhet ki. Ha a településen hivatásos tűzoltóság is működik, akkor annak vezetője egyidejűleg az önkéntesek parancsnoka is.

Tehát a települési önkormányzat tűzvédelmi szervezete az „önkéntes tűzoltóság” (Freiwillige Feuerwehr), ugyanakkor működik számos „tűzoltó egyesület” (Feuerwehrverein). Ez társadalmi szervezet, részt vesz a hagyományok ápolásában, támogatja a tűzoltóság rendezvényeit, stb.

Németországban és Ausztriában egyaránt, az önkéntes tűzoltóságok szakmai felügyeletét a Tűzoltó Szövetség látja el. Járási, tartományi és köztársasági szövetségi szinten a tűzoltóságok tagjai tűzoltó szövetségekbe tömörülnek. A Tűzoltó Szövetség a tűzoltóságok érdekeit képviseli köztársasági szinten, egyúttal működteti a fentről lefelé működő szakmai felügyeleti rendszert és az alulról felfelé működő vélemény-nyilvánítási, közös felelősségi rendszert.

A Tűzoltó Szövetség alapvető feladatai közé tartozik a tűzvédelem, a környezetvédelem, a katasztrófavédelem fejlesztése, a műszaki mentőszolgálatok és egyéb szervezetek között, valamint a hazai és a külföldi tűzoltóságok közötti együttműködés elősegítése.

---

⁷ Varga Ferenc: Az önkéntesség szerepe és jelentősége a katasztrófavédelemben. Diplomamunka. Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Budapest, 2013. pp. 1-83.

AZ ÖNKÉNTES TŰZOLTÓ EGYESÜLETEK JELENE, A FEJLŐDÉS IRÁNYAI

A szabályozási környezet bemutatása

Az önkéntes tűzoltó egyesületek működését alapvetően az alábbi jogszabályok határozzák meg:

2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról. A törvény definiálja a *civil szervezet* fogalmát és egyértelműen ide sorolja a Magyarországon nyilvántartásba vett *egyesületet*. Az egyesület a létesítő okiratában meghatározott cél megvalósítása érdekében vagyonával önállóan gazdálkodik. Az egyesület működése felett az ügyészség az ügyészségről szóló törvény rendelkezései szerint törvényességi gyakorol ellenőrzést. Különösen fontosak a törvény VIII. fejezetében a közhasznú jogállásról, a közhasznú szervezetek működéséről, valamint a támogatás részleteiről szóló rendelkezések. [14]

2005. évi LXXXVIII. törvény a közérdekű önkéntes tevékenységről [22].

A törvény azért érdemel említést a szabályozói körben, mivel 1. § (1) b) pont értelmében a hatálya az önkéntes, illetve létesítményi tűzoltóként végzett tevékenységre.

1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról. (továbbiakban Ttv.). [8]. A törvényt a Katasztrófavédelmi tv. módosította, hatályon kívül helyezve egyúttal az önkéntes tűzoltó egyesületekről szóló 2008. évi XXXIII. törvényt. 33.§.

A Ttv. meghatározása szerint jelenleg: *önkéntes tűzoltó egyesület: a tűz megelőzési, valamint a tűzoltási és műszaki mentési feladatok ellátásában közreműködő vagy részt vevő olyan egyesület, amely alapszabályában ezt tevékenysége céljaként rögzítette* [8].

A törvény 28. §-a a helyi önkormányzatok tűzoltósággal kapcsolatos tevékenysége körében rögzíti, hogy A települési önkormányzat képviselő-testülete hozzájárul - amennyiben területén működik - az önkéntes tűzoltó egyesület fenntartásához, önkéntes tűzoltó egyesület alapításában vehet részt, továbbá közreműködik a tűzoltási és műszaki mentési feladatok ellátásában közreműködő önkéntes tűzoltó egyesület fenntartásában, működtetésében és fejlesztésében[8].

Mérföldkőnek tekinthető a Ttv. 2013. évi módosítása [23], melynek révén a törvény 33. §-a megkülönbözteti az önkéntes tűzoltó egyesületekkel kapcsolatos részletes szabályokat, így különösen:

A közreműködő önkéntes tűzoltó egyesület

A közreműködő önkéntes tűzoltó egyesület szaktevékenysége során a tűzoltási és műszaki mentési tevékenység körében

Varga Ferenc: a hazai mentő tűzvédelem szervezeti és technikai fejlesztési lehetőségeinek kutatása, különös tekintettel az önkéntes tűzoltóságok növekvő szerepére

a) az általa észlelt segélykérést továbbítja a hivatásos tűzoltósághoz vagy az önkormányzati tűzoltósághoz,

b) a hivatásos tűzoltóság vagy önkormányzati tűzoltóság helyszínre érkezéséig minden tőle elvárhatót megtesz a tűz továbbterjedésének megakadályozására, a tűz oltására, a sérült vagy egyébként veszélyben lévő személyek részére történő segítségnyújtásra, a balesetek megelőzésére,

c) az eseményt észlelőket a helyszínen maradásra, a helyszínen tartózkodókat az általános segítségnyújtási kötelezettség körében a segítségnyújtásban való közreműködésre kérheti fel,

d) a hivatásos tűzoltóság vagy önkormányzati tűzoltóság helyszínre érkezését követően a tűz oltásában, illetve a műszaki mentésben a tűzoltásvezető intézkedésének megfelelően működik közre.

A beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesület

A beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesület a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetője jóváhagyásával a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve vezetőjével kötött megállapodás alapján a vállalt tevékenységi területen önállóan végez tűzoltási, műszaki mentési feladatokat.

A beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesülettel kötött együttműködési megállapodásban az önállóan ellátott szaktevékenység ellátásának módjáról külön kell rendelkezni.

Kiemelkedő jelentőségű, hogy a Ttv. bevezeti a *beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesület fogalmát*: a vállalt tevékenységi területen a hivatásos katasztrófavédelmi szervvel kötött megállapodás alapján tűzoltási, műszaki mentési feladatokat végző egyesület.

A Ttv. hivatkozott szakaszai számos előremutató rendelkezést tartalmaznak a hivatásos katasztrófavédelmi szervek és az önkéntes tűzoltó egyesületek szakmai együttműködése, az egyesületek szakmai és gazdasági támogatása tekintetében, azonban továbbra is rendezetlen marad, hogy a jogalkotó kénytelen jogállása szerint „civil” szervezetként kezelni az ÖTE-t.

239/2011. (XI. 18.) Korm. rendelet az önkormányzati és létesítményi tűzoltóságokra, fenntartásához valamint a hivatásos tűzoltóság, önkormányzati tűzoltóság és önkéntes tűzoltó egyesület való hozzájárulásra vonatkozó szabályokról.

A rendelet 33-34. §-a tartalmazza az önkéntes tűzoltó egyesületekkel kapcsolatos részletes szabályokat, így különösen: [24]

- A tűzoltási és műszaki mentési feladatok ellátásában közreműködő önkéntes tűzoltó egyesület fenntartásához történő hozzájárulást a támogatást biztosító települési önkormányzat képviselő-testülete és az önkéntes tűzoltó egyesület között létrejött megállapodás rögzíti.
- A települési önkormányzat hozzájárulásának mértékét az önkéntes tűzoltó egyesület vállalt feladatainak alapszintű ellátásához szükséges személyi és tárgyi feltételek alapján kell megállapítani.
- A települési önkormányzatok pénzügyi hozzájárulása mellett támogatásként figyelembe vehető a laktanya biztosítása, építése, felújítása, üzemeltetésének átvállalása, a

Varga Ferenc: a hazai mentő tűzvédelem szervezeti és technikai fejlesztési lehetőségeinek kutatása, különös tekintettel az önkéntes tűzoltóságok növekvő szerepére

szakmai tevékenységet segítő tárgyi eszközök, készletek beszerzése, vagy használatra történő átadása, melyet a települési önkormányzatok és a hivatásos tűzoltóságok, az önkormányzati tűzoltóságok, valamint az önkéntes tűzoltó egyesületek között létrejött megállapodásokban szerepeltetni szükséges.

A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgató 3/2013. számú utasítása az önkéntes tűzoltó egyesületek támogatásának, tűzoltó szakmai irányításának és felügyeletének katasztrófavédelmi feladatairól [24.]

Az Utasítás, bár jogszabálynak nem minősül, rendkívül fontos a jogszabályi keretek közötti részletszabályok megjelenítése szempontjából. Jó példája annak a szándéknak, hogy a szakmai részletek megjelenítése a „rugalmatlan” jogszabályok helyett, a gyakorlati tapasztalatok gyors lekövetésére alkalmas szakirányítói utasításban, intézkedésben jelenjenek meg.

Az Utasítás rendelkezik elsősorban:

- Az ÖTE-k jogállásáról, szerepéről és a végezhető szakmai tevékenység köréről;
- Az ÖTE-k munkájának segítéséről (HTP, MTSZ, stb.)
- Az egyenruházat, igazolvány és a megkülönböztető jelzés használatáról;
- A pályázati lehetőségek igénybevételének szabályairól;
- Az ÖTE szakmai felügyeletéről, tevékenységének értékeléséről a hivatásos katasztrófavédelmi szervek által;
- A közös szakmai munka, a pályázati támogatás alapvető feltételét képező az ÖTE és a HTP közötti Együttműködési Megállapodásról. Az Utasítás melléklete tartalmazza a megállapodás minta dokumentumait;
- Az együttműködési megállapodás kategóriáját az ÖTE rendelkezésre álló erő- eszköz állománya határozza meg.

I. kategória: az ÖTE rendelkezik megkülönböztető jelzéssel ellátott tűzoltó gépjárművel és szaktevékenységét rendszeresített, bevizsgált szakfelszerelésekkel látja el.

II. kategória: az ÖTE rendelkezik tűzoltó gépjárművel, vagy olyan megkülönböztető jelzés nélküli gépjárművel, ami alkalmas tűzoltáshoz és műszaki-mentéshez szükséges szakfelszerelések, oltóanyag, tűzoltó személyzet szállítására, illetve a szaktevékenységét nem rendszeresített és bevizsgált szakfelszerelésekkel látja el.

III. kategória: az ÖTE tűzoltó gépjárművel és a II. kategóriának megfelelő gépjárművel nem rendelkezik és a szaktevékenységét nem rendszeresített és bevizsgált szakfelszerelésekkel látja el.

IV. kategória: az ÖTE szaktevékenységet nem végez, ifjúságnevelő és hagyományörző tevékenységét aktívan látja el. [26]

- Az ÖTE Pajzs rendszeren keresztül történő értesítését a vállalt tevékenységi területén, tűzoltói beavatkozást igénylő eseményről;

Varga Ferenc: a hazai mentő tűzvédelem szervezeti és technikai fejlesztési lehetőségeinek kutatása, különös tekintettel az önkéntes tűzoltóságok növekvő szerepére

- Az SMS értesítés tartalmát, így a káreset címét, az esemény rövid leírását, a riasztási fokozatot, a riasztott egységek hívónevét.

Kijelenthető, hogy az önkéntes tűzoltó egyesületekkel kapcsolatos szabályozás alapjaiban nem tér el az elmúlt évek gyakorlatától, ugyanakkor beépíti és egyúttal országos szinten is kiterjeszti azokat a jól bevált elemeket (együtműködés a feladatvállalásra, automatikus SMS értesítés) [27], amelyeket korábban az FTP kidolgozott és alkalmazott. Jóval továbblép ugyanakkor az egységesítés (egyenruházat, igazolvány, stb.) tekintetében, a támogatás igénybevételenek, a védőfelszerelés, kötelező élet- és balesetbiztosítás vonatkozásában, mutatva ezzel a további szakmai fejlesztés igényét és szándékát.

A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgató 2/2014. számú utasítása a *beavatkozó* önkéntes tűzoltó egyesület (önkéntes tűzoltóság) tevékenységéről [25].

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerv vezetője (katasztrófavédelmi igazgató) tűzoltási és műszaki mentési feladatok önálló ellátására megállapodást köthet az önkéntes tűzoltó egyesülettel az általa vállalt területen, ha:

- teljesíti a rendszerbeállító gyakorlatot;
- a működési terület szerinti hivatásos tűzoltósággal I. kategóriájú együttműködési megállapodással rendelkezik;
- vállalja az éves minimális készenléti óraszámot
- nappali készenléti időszak (06:00 - 18:00) minimum: 1500 óra/év
- éjszakai készenléti időszak (18:00 - 06:00) minimum: 3000 óra/év
- a vállalt készenléti időszakban a készenlétkben tartott tűzoltó gépjármű és legalább 4 fő beavatkozó önkéntes tűzoltó vonultatásáról gondoskodik (a vonuló állomány tagjai közül legalább 1 fő rendelkezzen tűzoltásvezetésre jogosító végzettséggel és a gépjármű vezetője rendelkezzen érvényes PAV-I vizsgával és az adott tűzoltó gépjárműre érvényes kezelői típusvizsgával)
- rendelkezik az előírt minimum egyéni védőeszközökkel és szakfelszerelésekkel.

Jelenleg Magyarországon - 2014. április 1-e óta - 23 egyesület vállalta az önálló beavatkozással járó feltételek teljesítését. A beavatkozó egyesületek tevékenységének támogatására, szakmai, szervezési feladatainak segítésére a BM OKF mentorálási rendszert vezetett be, amelyhez elkészült a beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesületek (önkéntes tűzoltóságok) tevékenységét támogató mentori rendszerről szóló 3/2014. Főigazgatói Intézkedés.

Az önkéntes tűzoltó egyesületek szerepe a diszlokáció javításában

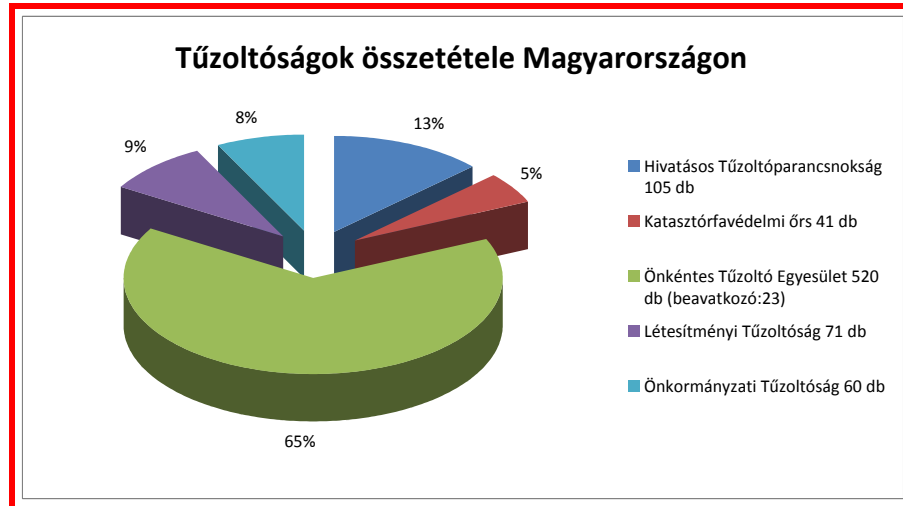
Nem túlzás azt állítani, hogy új korszak kezdődött az ÖTE mozgalom tekintetében a 2012. január 1-én hatályba lépett Katasztrófavédelmi törvény következményeképpen. A törvény és végrehajtási rendeletei, valamint a BM OKF szakutatisítások új szabályozás lehetőségét teremtették meg, egyúttal a katasztrófavédelem szervezeti rendszerének létrehozása szükségessé tette a közreműködők szerepének áttekintését, átértékelését.

Varga Ferenc: a hazai mentő tűzvédelem szervezeti és technikai fejlesztési lehetőségeinek kutatása, különös tekintettel az önkéntes tűzoltóságok növekvő szerepére

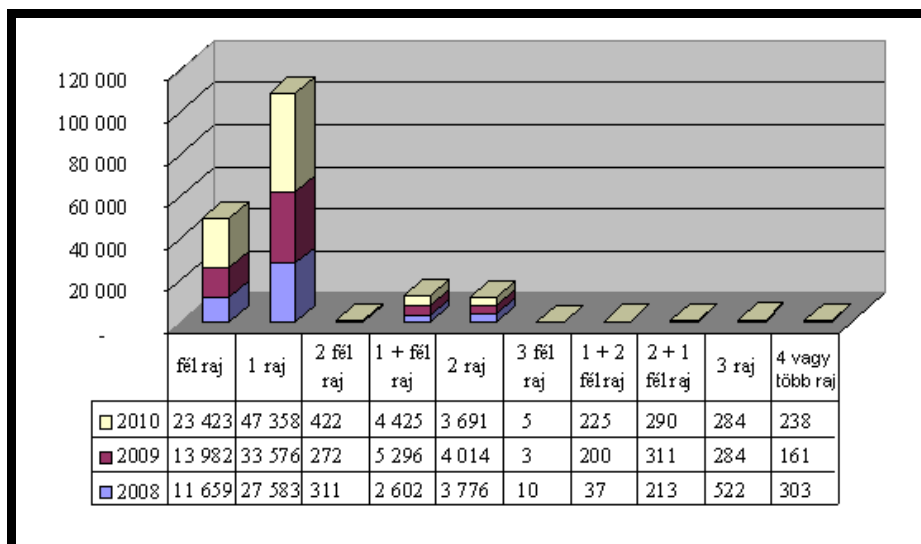
Hazánk területének tűzvédelmét 2011. december 31-ig 96 készenléti szolgálatot ellátó, 16 készenléti egységgel nem rendelkező hivatásos önkormányzati tűzoltóság, és 68 önkéntes – közttestületi – tűzoltóság látta el. [28]

2015. év végén a mentő tűzvédelem szereplői az alábbi ábra szerinti megoszlást mutatták:

5. ábra: Tűzoltóságok összetétele Magyarországon 2015-ben⁸

Jelenleg Magyarországon mintegy 600-700 ÖTE működik. Ez a számadat azokat az egyesületeket jelenti, amelyek Alapszabályában az önkéntes tűzoltás és mentés, mint cél szerinti tevékenység szerepel. Nem ritka, hogy alapvetően más célra alakított, mint például a polgárőr-, önkéntes mentő egyesületek felveszik feladataik közé az önkéntes tűzoltást, azonban gyakran csak a pályázati források szélesebb körű igénybevétele a cél.

6. ábra: Gépjárműfecskenők riasztása eseményenként⁹

⁸ BM OKF Országos Tűzoltósági Főfelügyelőség

⁹ BM OKF Országos Tűzoltósági Főfelügyelőség

Varga Ferenc: a hazai mentő tűzvédelem szervezeti és technikai fejlesztési lehetőségeinek kutatása, különös tekintettel az önkéntes tűzoltóságok növekvő szerepére

Az ÖTE-k szerepének fontosságára a BM OKF Tűzoltósági Főfelügyelőség diszlokációval kapcsolatos felmérései is alátámasztják. A fenti grafikon szemléletesen megjeleníti az egyes tűzoltói események felszámolásához szükséges erők és eszközök számát.

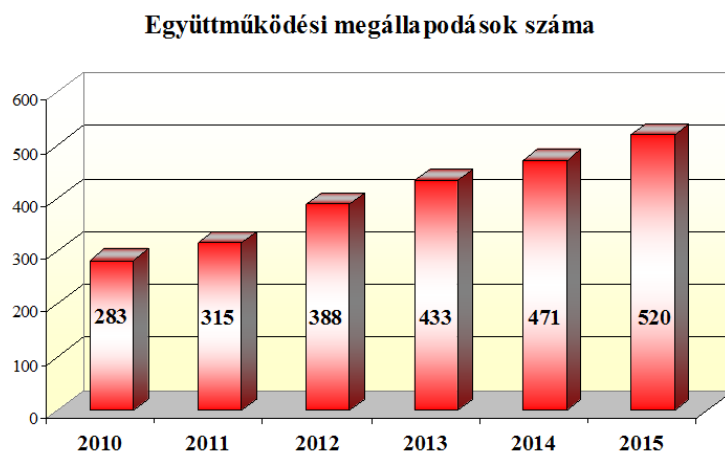
A szám adatok azt mutatják számunkra, hogy a riasztások túlnyomó többsége, mintegy 80%-a 1 db gépjárművel, 1 fél, vagy 1 egész rajjal felszámolható, de a további 15 % esetében is csak mindössze 2 raj igénybevétele szükséges. Tehát nagyobb erő-eszköz szükségletet igénylő események az összes riasztás mindössze 5 %-át teszik ki. [29]

Az adatok tükrében kijelenthető, hogy megfelelő diszlokációval kialakított tűzoltó bázisok (őrsök, szertárak, stb.) kellő védelmet biztosítanak a jelentkező mentő tűzvédelmi feladatok ellátásához. A hivatásos őrszálózat bővítése 2012-ben hivatásos katasztrófavédelmi őrsök létrehozásával megkezdődött. A tervezett 65 új őrs a diszlokáció szempontjából kritikus területeken, un. „fehér foltokon” létesül, biztosítva az ország területének teljes lefedettségét. Az őrs-program elindításával párhuzamosan a 68 ÖTP közül 5 jelentette be a tevékenységének megszüntetését, valamint nyilvánvalóvá vált az őrsprogram jelentős költségigénye is. [30]

A területi lefedettség javításának, a hivatásos őrsök létesítése mellett, reális alternatívaként jelentkezett a leginkább költséghatékonyan működtethető önkéntes tűzoltó egyesületek fokozottabb bevonása a szakmai tevékenységbe, ennek érdekében a szervezetek támogatása.

Az un. alapvédelem széleskörű megteremtése a “fedővédelem” (hivatásos tűzoltóságok, katasztrófavédelmi műszaki mentő bázisok) igénybevételét is csökkenti, hiszen a gyorsan kikerülő első egység a még kezdődő tüzet gyorsan lokalizálja, a további erők riasztását elkerülhetővé teszi. Ennek hatásai, az így keletkező megtakarítás kiszámítható, forintosítható, amit az ÖTE-k támogatásának megítélésékor indokolt figyelembe venni. [31]

A hazai ÖTE mozgalom – érzékelve és értékelve az elismerésére és támogatására irányuló központi szakmai döntéseket – évről évre nagyobb aktivitást mutatott fel. A szaktevékenység ellátásának alapvető feltétele a működési terület szerinti HTP-vel kötött együttműködési megállapodás.

7. ábra: HTP-ÖTE együttműködési megállapodások száma¹⁰

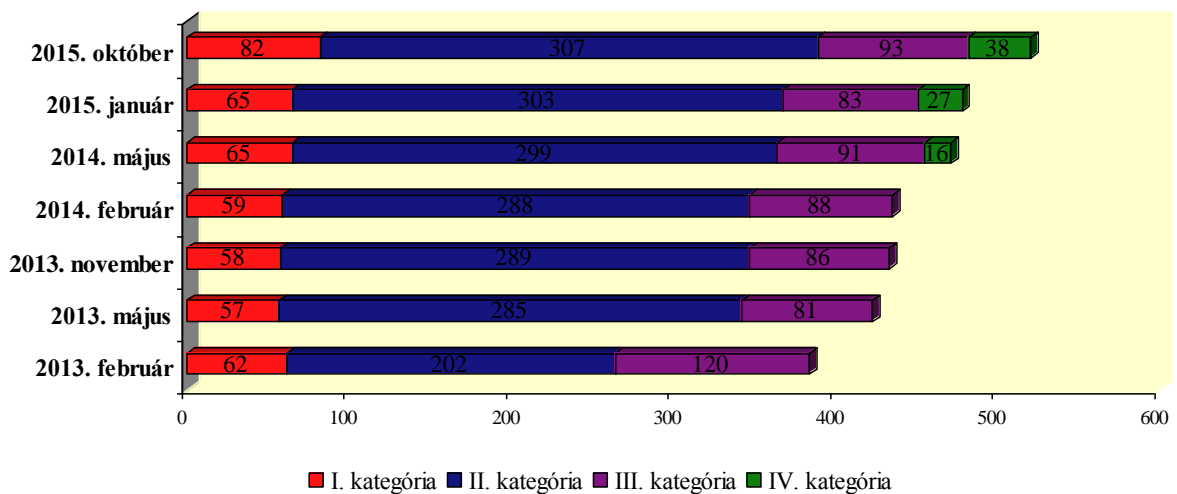
¹⁰ BM OKF Országos Tűzoltósági Főfelügyelőség

Megállapítható, hogy az elmúlt időszakban a szaktevékenységet vállaló ÖTE-k száma nőtt. Jelenleg 520 ÖTE rendelkezik HTP-vel kötött együttműködési megállapodással.

Az ÖTE-k tevékenységének fontos mutatója az éves vonulások száma is, ami a 2011. évi 2.460 esetszámról 2015-ben 3.923-ra nőtt. Az ÖTE-k 13.900 eseményről összesen 49.014 db értesítést kaptak; 4.239 szermozgást végeztek, ezzel a tavalyi évi káresetek 7 %-nál működtek közre.

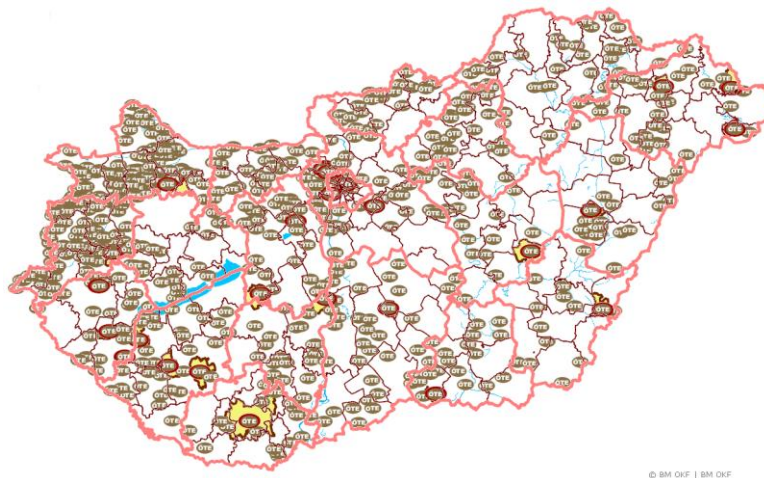
Figyelemre méltó, hogy a 2015. év vonulásaiból a FKI-val együttműködési megállapodást kötött 19 ÖTE több mint 627 vonulást teljesített, ebből 207 önálló beavatkozás volt! [32]

Együttműködési megállapodások száma kategóriák szerint

8. ábra: ÖTE együttműködési megállapodások megoszlása¹¹

A következő ábra az EMÜ-vel rendelkező ÖTE-k diszlokációját mutatja be hazánk térképén ábrázolva. Külön megjelenítésre kerültek az önállóan beavatkozó ÖTE-k, amelyek közül több un. „fehér folton” helyezkedik el, amely a szerepüket a területi lefedettség szempontjából felértékeli.

9. ábra: ÖTE-k diszlokációja¹²

¹¹ BM OKF Országos Tűzoltósági Főfelügyelőség

Varga Ferenc: a hazai mentő tűzvédelem szervezeti és technikai fejlesztési lehetőségeinek kutatása, különös tekintettel az önkéntes tűzoltóságok növekvő szerepére

Az önkéntes tűzoltó egyesületek fejlesztésének lehetőségei, irányai

Belátható, hogy az eddigi intézkedések jelentős eredményeket idéztek elő az ÖTE-k szakmai képességeinek bevonására a mentő tűzvédelem tevékenységében. Megítélésem szerint azonban minőségi változás, előrelépés azonban csak a működési feltételrendszer megújításával, reformjával lehet elérni. Az említett feltételrendszer elemei különösen az alábbiak:

1. szervezeten és állandó jelleggel működő szervezetek
2. megfelelő számú, képzett önkéntes tűzoltó
3. megfelelő eszköz állomány
4. hatékony riasztási rendszer
5. adatszolgáltatás
6. önálló beavatkozás lehetőségének kiterjesztése

4.3.1. Szervezeten és állandó jelleggel működő szervezetek

A magyarországi ÖTE-k nem egységesek, szervezetüket, tevékenységüket, felszereltségüket és képzettségüket illetően nagyon széles skálán mozognak. Az ÖTE-k a működési terület szerinti tűzoltóságtól mért távolságuk, a személyi feltételeik, a technikai felszereltségük, a rendelkezésre álló gépjárművük és a szertár állapotának figyelembe vételével három kategóriába sorolhatóak [25]:

- I. beavatkozó (82)
- II. beavatkozás támogató (307)
- III. fejleszthető (131)

Az ÖTE-k mindennapi működéséhez és különösen a fejlesztéshez (pl.: kategória váltáshoz) elengedhetetlen a megfelelő finanszírozás. Általánosságban elmondható, hogy az ÖTE-k kiszolgáltatottak a helyi önkormányzatnak, illetve a bizonytalan kimenetelű pályázatoknak, ezért sok esetben nem stabil a működésük, vagy a szervezet fenntartásához szükséges anyagi feltételek előteremtésére egyáltalán nincs lehetőségük.

A működéshez szükséges központi (állami) alapfinanszírozottság biztosításával, megfelelő kontrollal stabil alapokra lehet helyezni az ÖTE-ket. Ennek egyik forrása – meglátásom szerint - az ÖTP-k fenntartására biztosított 2 milliárd Ft-ból, a megszűnő ÖTP-k miatt visszafolyt pénzeszközök ÖTE-k közötti felosztásával lenne biztosítható. Emellett további források bevonása szükséges.

A központi alaptámogatást kalapvetően két formában realizálódik [33]:

a) normatív támogatás: a vállalt készenléti óraszám szerint

Beavatkozó I.: a vállalt éves minimális készenléti óraszám 4500 óra

170.000 Ft/hó/ÖTE

---

¹² BM OKF Országos Tűzoltósági Főfelügyelőség

Varga Ferenc: a hazai mentő tűzvédelem szervezeti és technikai fejlesztési lehetőségeinek kutatása, különös tekintettel az önkéntes tűzoltóságok növekvő szerepére

Beavatkozó II : a vállalt éves minimális készenléti óraszám 3000 óra

100.000 Ft/hó/ÖTE

b)pályázati finanszírozás: szaktevékenység végzéséhez szükséges eszközök, védőfelszerelések, képzések

Megfelelő számú, képzett, alkalmas önkéntes tűzoltó

Az önkéntes tűzoltók számára előírt a tűzoltó alaptanfolyam (40 órás tanfolyam). A térítésmentes képzés szervezése, a vizsgáztatás a megyei igazgatóságok feladata..

Az egységes képzéshez szükséges egységes követelmény rendszer és tananyag a BM OKF KOK részéről elkészítésre került, a képzés szabályozottabbá vált.

Jelentős eredménynek tekintjük a ráépülő jellegű 340 órás tűzoltás vezetői képzés beindítását, feltételeinek megteremtését.

Az Országos, illetve a Területi Egészségügyi, Pszichológiai és Munkabiztonsági Ellátó Központokban a szaktevékenységet vállaló és a megfelelő képesítéssel rendelkező önkéntes tűzoltók alkalmassági vizsgálatainak (egészségügyi és PAV) díjmentességével biztosítható az önkéntes állomány egységes egészségügyi alkalmassága. Jelenleg pályázat keretében érhető el a PAV vizsgálat térítésmentes elvégzése egyesületenként 1-2 fő részére [33].

A megfelelő önkéntes tűzoltó szervezetek megtartásához gondoskodni kell az utánpótlásról. Az ifjúsági tűzoltó mozgalom megszervezéséhez és fenntartásához szükséges:

- - oktatási intézmények megkeresése;
- - az ÖTE-k ifjúsági tagozatainak szorgalmazása, ösztönzése;
- - egységes ifjúsági tűzoltó szervezetek támogatása, képzése;
- - a középiskolákban a képzés részévé tenni a tűzvédelmi képzést (szakkör, tagozat)
- - ifjúsági tűzoltó rendezvények, találkozók felmenő rendszerű versenyek szervezése.

Megfelelő eszköz állomány

Az ÖTE-k eszköz állományának felmérését a BM OKF Műszaki Főosztály elvégezte. Az ÖTE-k által használt eszközök rendkívül heterogének, ami az üzemeltetést, felülvizsgálatot és javítást jelentősen megnehezíti. Jelentkezik a kompatibilitás hiánya is az együttműködő szervezetek (HTP, ÖTP) között is.

Egyértelmű tapasztalat, hogy az ÖTE számára a legnagyobb, gyakran vállalhatatlan nagyságrendű kiadást a gépjármű és szakfelszerelés beszerzése, biztosítása jelenti.

Ugyanakkor az is elmondható, hogy a meglévő járműveik állagmegóvását, javítását gondosan és - helyi kapcsolataikat, saját szaktudásukat kamatoztatva – olcsón képesek biztosítani.

Elsősorban eszköz átadása a leghatékonyabb módja az ÖTE támogatásának, sőt új ÖTE létrehozásának ösztönzésére. Ez alapvetően két formában realizálódik:

- A hivatásos szervek eszköz fejlesztése során az ÖTE-k megpályázhatják a HTP-k által leadott, felújított vagy felújítandó felszereléseket.

Varga Ferenc: a hazai mentő tűzvédelem szervezeti és technikai fejlesztési lehetőségeinek kutatása, különös tekintettel az önkéntes tűzoltóságok növekvő szerepére

- Meg kell vizsgálni hazai gyártásban, EU pályázati lehetőségek bevonásával, kifejezetten ÖTE-k számára tűzoltó gépjárművek előállításával lehetőségét. (Az elmúlt években Szlovákia és Lengyelország ilyen módon biztosított nagy számban, egységes gépjármű-parkot az önkéntesek számára)

Az önálló beavatkozási joggal felruházott ÖTE-k részére a felszerelésre vonatkozó minimum követelmény került meghatározásra.

Egyszerűsíteni szükséges az EMÜ-vel rendelkező ÖTE tűzoltásba, műszaki mentésbe bevonható járművén a megkülönböztető jelzés évenkénti engedélyezését [34].

Hatékony riasztási rendszer

A szaktevékenységet vállaló és EMÜ-t kötött ÖTE-k riasztását csak a kommunikációs csatornák biztosításával lehet végrehajtani. Tekintettel arra, hogy az ÖTE-nél nincs állandó ügyelet, ezért a megfelelő és állandó kommunikáció elsősorban –a lefedettségtől függően- az Egységes Digitális Rádiórendszeren (EDR) keresztül valósul meg.

Az ÖTE a Katasztrófavédelmi Adatszolgáltató Programban (KAP) „rádió n riasztható” állapotra állítja a riasztható szert, vagy „nem riasztható” állapotot jelöl meg, amit a bevetés-irányítás azonnal lát. Ennek megfelelően EDR-en riasztható az ÖTE „mobil ügyeletese”, a HTP értesítése mellett. Az ÖTE-n belül a vonuló állomány riasztása saját rendszeren történik (SMS, telefon, személyi hívó, stb.)

Adatszolgáltatás

Az ÖTE-k egységes irányításához elengedhetetlen a naprakész információ megléte a személyi- erő- és eszköz állományról. KAP hozzáférést igényelhetnek az ÖTE-k, illetve az adatbázisban az ÖTE gépjárművek szerepelnek.

Az ÖTE vonulás esetén önmaga, vagy a HTP tölti ki a Szer adatlapokat, ami alapján visszakereshetők egy-egy ÖTE vonulási adatai. Egységes, elektronikus, dinamikus adatbázissal a hivatásos szervek naprakész információval rendelkeznének, míg az önkéntesek hatékony segítséget kapnának a tagság és az eszközök nyilvántartásához.

Önálló beavatkozás lehetősége

Azon ÖTE-k részére, ahol a közvetlen beavatkozást végző tagok az előírt szakmai képesítéssel rendelkeznek, továbbá rendszeresített, bevizsgált felszerelések, megkülönböztető jelzéssel ellátott tűzoltó gépjármű is készletben áll, ott rendszerbeállító, majd évente minősítő gyakorlatot hajtanak végre. A gyakorlatokból megállapítható az ÖTE állományának szakmai felkészültsége és eszközeinek, felszereléseinek bevethetősége, valamint az irányító személy(ek) tűzoltás vezetési alkalmassága. A gyakorlatok sikeres végrehajtása után az ÖTE tűzoltás vezetői jogosultságot szerez és tevékenységi körzetet kap, ahol önálló tűzoltói beavatkozást is végezhet [35].

Varga Ferenc: a hazai mentő tűzvédelem szervezeti és technikai fejlesztési lehetőségeinek kutatása, különös tekintettel az önkéntes tűzoltóságok növekvő szerepére

Az ÖTE-k önálló beavatkozására elsősorban a közvetlen életveszéllyel nem járó események során kerül sor: szabadtéri tüzek; melléképület tüzek; vízeltávolítás; fakidülés; állatmentés.

Az önálló beavatkozással felszámolható események alapvető feltétele, hogy az ÖTE rendelkezik-e a káreset felszámolásához szükséges eszköz állománnyal, illetve az arra vonatkozó képesítéssel.

Minden esetben elengedhetetlen, hogy a riasztást elrendelő szervezet megfelelő információval rendelkezzen az adott ÖTE-ről (riaszthatóság, erő-, eszköz állomány, stb.), illetve az ÖTE riasztásával egy időben a HTP értesüljön az eseményről. Ezt az előző pontokban ismertetett korszerű, folyamatos fejlesztés alatt álló riasztási, káreseti kommunikációs és adatszolgáltató rendszerek (KAP Online, PAJZS, stb. hivatottak biztosítani.

Az önálló beavatkozás esetén nem elegendő az SMS értesítés, annak bizonytalansági tényezői miatt (megérkezés, észlelés, pontos átvitel, stb.) ezt mindig ki kell egészíteni EDR kommunikációval is, pl.: riasztás leadása, nyugtázás.

Az önálló beavatkozó minősítéshez szükséges un. „rendszerbeállító” gyakorlatot elsőként a FKI, 2012. április 28-án az Országos Rendőr és Tűzoltó nap keretén belül, a Városligetben bonyolította le a működési területén lévő, együttműködési megállapodással rendelkező Önkéntes Tűzoltó Egyesületek számára. [32]

A gyakorlat célja az egyesületek minősítése volt, annak érdekében, hogy felmérjük az ÖTE-k beavatkozó képességét a műszaki mentések, valamint a tűzoltási feladatok végrehajtása során.

Ennek kapcsán kétféle, tűzoltási és műszaki mentési, gyakorlatot kellett végrehajtaniuk a hatályos 39/2011 (XI. 15.) BM rendelet [36], valamint a BM OKF tűzoltási és műszaki mentési szakutasítások szakmai előírásainak szigorú betartásával.

A tűzoltási gyakorlaton alapvezeték, osztott sugár szerelése után ajtón keresztül zárt térbe behatolás, tűzoltás és életmentés végrehajtása volt a feladat, teljes védőfelszerelés és légzőkészülék használatával.

A műszaki mentés során a feltételezés szerint személygépjárműbe beszorult sérültet kellett kiszabadítani a tetőoszlopok elvágása és a tető leemelése után. Többek között a feszítő- vágó eszközök szabályos és szakszerű alkalmazása, a védőfelszerelések szakszerű használata, a gépjármű stabilizálása és a baleset helyszínének biztosítása volt a feladat.

Varga Ferenc: a hazai mentő tűzvédelem szervezeti és technikai fejlesztési lehetőségeinek kutatása, különös tekintettel az önkéntes tűzoltóságok növekvő szerepére

10. ábra: Önkéntes tűzoltó egyesületek rendszerbeállító gyakorlata¹³

A gyakorlatról - amelyet Magyarország belügyminisztere és a BM OKF főigazgatója is megtekintett – elmondható, hogy az önkéntesek rendkívüli lelkesedése mellett az elmúlt közel egy évtizedes gyakorlati tapasztalatot is tükrözött. Egyúttal igazolta a napi együttműködésben szerzett benyomásokat, így pl.: a legszínvonalasabb gyakorlatot hazánk legtöbb éves vonulását végrehajtó Pilisvörösvár ÖTE mutatta be, tűzoltás és műszaki mentés területén egyaránt megszerezve az önálló beavatkozó minősítést.

Az önálló beavatkozók mellett a közreműködő ÖTE-k szerepe sem elhanyagolható. Az ÖTE által vállalt településekről (tevékenységi terület) érkezett jelzések alapján a HTP/ÖTP riasztása mellett az ÖTE riasztásával lecsökkenthető a jelzéstől a beavatkozás megkezdéséig eltelt idő, valamint a kikerülő ÖTE pontosított visszajelzése segíti a hivatásos egység munkáját. Ezért, szükséges, hogy a „támogató” ÖTE a tevékenységi területére (amennyiben riasztható státuszon van) minden esetben kapjon riasztást.

A BM OKF az önálló beavatkozási jog kiterjesztése érdekében egy új beavatkozó kategóriát hozott létre [26], mellyel tovább növeli a mentő tűzvédelem hatékonyságát. Az új beavatkozási kategóriába a vállalt készenléti idő csökkent évi 4500 órától, 3000 órára, így több egyesület lesz képes ellátni az önálló beavatkozást.

Az új beavatkozó II. kategória bevezetésével várhatóan még több ÖTE fog önálló beavatkozási jogosultságot kapni, ami az állampolgároknak nyújtott gyorsabb segítségen kívül, csökkenti a hivatásos tűzoltóságok vonulási terheit.

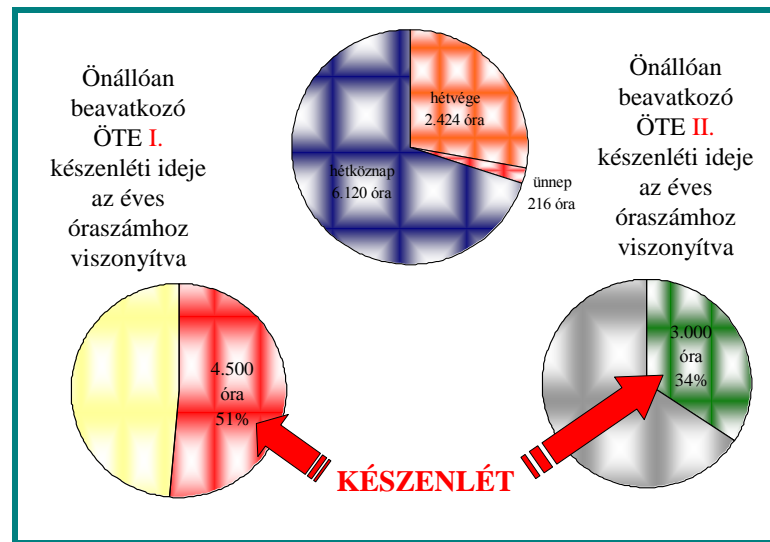
A jelenlegi követelményrendszer további kedvező módosítását jelenti az előírt külön nappali és külön éjszakai készenléti idő megszüntetése. Ahhoz, hogy az előírt készenléti időt teljesíteni tudják a beavatkozó egyesületek, nem elegendő csak éjszakai időt vállalni, mindenképp szükséges a nappali idő vállalása is.

Az eddigi tapasztalatok is azt mutatják, hogy a nappali és az éjszakai időszakban eltöltött készenléti idő fele-fele arányban oszlik meg, ezért nincs szükség a két időszakban kötelezően

¹³ Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság

eltöltött idő meghatározására, elegendő csak az összes éves óraszámot előírni. A módosítással egyszerűsödik az adminisztrációs és az ellenőrzési tevékenység is. [38]

11. ábra: a vállalt készleteti idő viszonyítása az éves óraszámhoz¹⁴

A működést segítő központi intézkedések

Az egyesületek azonnali értesítése érdekében országos szinten kiépítésre került az SMS alapú riasztási rendszer. Jelenleg egyesületenként 2 telefonszámra kapnak értesítést, amelyet a későbbiekben minimum 6 telefonszámra lesz bővítve. További fejlesztési irány, hogy az egyesületek a saját értesítési telefonszámukat a KAP rendszeren folyamatosan - akár naponta is - frissíthetik, változtathatják. Ennek érdekében megkezdődtek a szükséges informatikai fejlesztéseket.

Az SMS értesítési rendszer bevezetésével a kikerkezési idő - mint az eredményes tűzoltói beavatkozás egyik legfontosabb eleme - csökkent. Míg 2012-ben és 2013-ban az összes tűzoltói vonulások 5%-ában nyújtottak segítséget az egyesületek, addig az idei évben már 3095 vonulásnál tartanak, ami a káresemények (39.672) 8%-a.

Az SMS szolgáltatás kibővítésével és fejlesztésével az egyesületek elérhetősége biztosabbá válik, a rugalmas rendszernek köszönhetően az a személy fogja megkapni a hivatásos katasztrófavédelmi szerv értesítését, aki ténylegesen, azonnal tud intézkedni az egyesület vonultatására. A rendszer fejlesztésével várhatóan növekszik az egyesületek által teljesített beavatkozási tevékenység.

A kárhelyszíni kommunikáció elősegítése érdekében az egyesületek az elmúlt években pályázati úton igényelhettek EDR rádiókat is, így a tűzoltói beavatkozásokkor szükséges információszerzési igény és visszajelzési kötelezettség jelentősen javult.

Az állam elismeri az egyesületek fontosságát, kiemelt szerepét, így a korábbi években stagnáló 120 millió Ft-os pályázati keretösszeg 2014. évben már 300 millióra, míg 2015-ben

¹⁴ BM OKF Országos Tűzoltósági Főfelügyelőség

Varga Ferenc: a hazai mentő tűzvédelem szervezeti és technikai fejlesztési lehetőségeinek kutatása, különös tekintettel az önkéntes tűzoltóságok növekvő szerepére

400 mFt-ra növekedett. Ez a támogatási összeg biztosította az önálló beavatkozási tevékenység finanszírozását elkülönített keretből.

Az egyesületek tulajdonában, vagy használatában lévő gépjárműveknek, illetve tűzoltói szakfelszereléseknek, védőeszközöknek a karbantartására, felülvizsgálatára, valamint új felszerelések beszerzésére a BM OKF és a Magyar Tűzoltó Szövetség által évente kiírt pályázatokon ezekre a tételekre külön-külön lehet pályázni.

2014-15. évben lezajlott pályázatokon a beérkezett 394 pályázat mindegyike részesült támogatásban.

Jelentős előrelépések történnek továbbá a személyi állomány felkészítésében is. Az igazgatóságok által eddig is szervezett 40 órás alapfokú-, illetve kiscépezői tanfolyamok mellett, a BM KOK-on megkezdődött az ÖTÉ-k számára tűzoltás-vezetői tanfolyamok indítása.

KÖVETKEZTETÉSEK, MEGÁLLAPÍTÁSOK, JAVASLATOK

Az önkéntes tűzoltó egyesületek hatékony működése az ország valamennyi településének tűzvédelmi biztonsága szempontjából fontos. Az önkéntes tűzoltó egyesületek fejlesztését szolgálja az a szabályozási tevékenység, amely a szakirányítást végző BM OKF által a katasztrófavédelmi törvény hatályba lépése óta folyamatos.

A tervezett szabályozás azáltal, hogy megteremti az önkéntes tűzoltó egyesületek kiszámítható és átlátható működési feltételeit, biztosítja a tűzvédelmi rendszer elemeként való működésüket, kijelölve helyüket, szerepüket, feladatukat a rendszerben a többi tűzoltó szervezet viszonylatában is.

A szabályozott feltételek esélyt teremtenek arra, hogy a különböző hivatásos, önkormányzati, létesítményi, és önkéntes egyesületi tűzoltóságok, egymás tevékenységét kiegészítve, racionális munkamegosztásban együttműködve partnerként tekintsék egymást. A lakosság tűzvédelmi biztonságának erősítése, mint közös cél és a törvényben szabályozott feltételek szerinti működés hosszabb távon az együttműködés fejlesztését eredményezik.

Az önkéntes tűzoltó egyesületeknek az ország tűzvédelmi rendszerében betöltött szerepét vizsgálva az alábbi következtetésre jutottam:

1. A lakosság mentő tűzvédelmi biztonsága érdekében első beavatkozóként alkalmasak arra, hogy rövid időn belül megkezdjék az életmentés szempontjából szükséges teendők ellátását; a tűzoltást, illetve műszaki mentést.
2. A nagyobb helyismeret révén pontos és szakszerű információkkal látják el már a tűzjelzés és vonulás időszakában is a hivatásos önkormányzati tűzoltóság egységeit; illetve kérésük után a kárhelyen közreműködnek a tűzoltásban, műszaki mentésben, vagy egyéb módon segítik a hivatásos tűzoltó egységek tevékenységét.
3. Technikai eszközeik, megfelelő szakmai ismeretekkel rendelkező tagságuk révén a mentő tűzvédelemben való közreműködés mellett alkalmasak a tűz megelőzési

Varga Ferenc: a hazai mentő tűzvédelem szervezeti és technikai fejlesztési lehetőségeinek kutatása, különös tekintettel az önkéntes tűzoltóságok növekvő szerepére

tevékenységben való közreműködésre, valamint katasztrófavédelmi, környezet- és természetvédelmi, az ár- és belvíz elleni védekezési feladatok ellátásában [24].

4. Az önkéntes tűzoltó egyesületek működése gazdaságos. A tűzoltói feladatot ellátó egyesületi tagok tevékenységükért bér, illetve bérjellegű juttatásban nem részesülnek. Az önkéntes tűzoltó egyesületek finanszírozása több csatornán keresztül valósul meg. Ide sorolhatók: tagdíjbevételek, adományok, önkormányzati támogatás, pályázatok útján elnyerhető költségvetési és egyéb pénzeszközök, az egyesület alapszabálya szerint végzett vállalkozási tevékenység stb.

5. Az önkéntes tűzoltó egyesületek tradicionálisan közösségépítő tényezőként vesznek részt a helyi lakosság közösségi életében, így egyebek mellett jelentős szerepet vállalhatnak az ifjúság nevelésében, az európai uniós tagságunk által megkívánt színvonalú tűzvédelmi kultúra kialakításában.

Az ÖTE-k működése, az önkéntesség, a katasztrófavédelem által is támogatott társadalmi érték.

FELHASZNÁLT IRODALOM

[1] A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény. Hatályos Jogszabályok Gyűjteménye

URL: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100128.TV (letöltés: 2012. 05. 20.)

[2] Az 1888. évi 53.888/11. belügyminiszteri körrendelet – TŰZOLTÓ-KÖZLÖNY 1888. augusztus hó. pp. 118-123.

[3] 1936. ÉVI X. TÖRVÉNYCIKK a tűzrendészet fejlesztéséről

[4] 180.000/1936. B.M. rendelet második rész I. fejezet /Tűzoltói intézmények/

[5] Szilágyi János - Szabó Károly: *A tűzrendészet fejlődése. BM Könyvkiadó, Bp.: 1986. pp. 172,188-190.*

[6] 1973. évi 13. számú törvényerejű rendelet a tűzvédelemről és a tűzoltóságról.

A tűzvédelemről szóló jogszabályok. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest, 1983. pp. 11-76. ISBN 963 221 343 X

[7] Az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény .Hatályos Jogszabályok Gyűjteménye

URL: <http://mkogy.jogtar.hu/?page=show&docid=a0800033.TV> (letöltés: 2012. 05. 20.)

[8] 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról

A tűzvédelmi törvény és végrehajtási rendelkezései. PRO-SEC Kft. Budapest, 1997. pp. 11-76. pp. 10-30. ISBN 963 58453 3X

[9] Varga Ferenc: Önkéntes tűzoltó egyesületek napjainkig. VÉDELEM KATASZTRÓFAVÉDELMI SZEMLE (ISSN: 2064-1559) 22: (6) pp. 13-15. (2015)

Varga Ferenc: a hazai mentő tűzvédelem szervezeti és technikai fejlesztési lehetőségeinek kutatása, különös tekintettel az önkéntes tűzoltóságok növekvő szerepére

[10] A tűzvédelemi törvény és végrehajtási rendelkezései. PRO-SEC Kft. *Budapest, 1997. pp. 11-76.* pp. 71-77. ISBN 963 58453 3X

[11] Varga Ferenc: Az önkéntesség szerepe és jelentősége a katasztrófavédelemben. Diplomamunka. Nemzeti Közszerológiai Egyetem. Budapest, 2013. pp. 1-83.

[12] A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság hivatalos honlapja

http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=szervezet_hirek&hirid=4244

[13] 2008. évi XXXIII. törvény az önkéntes tűzoltó egyesületekről. Hatályos Jogszabályok Gyűjteménye

URL: <http://mkogy.jogtar.hu/?page=show&docid=a0800033.TV> (letöltés: 2012. 05. 20.)

[14] Varga Ferenc: Az önkéntes tűzoltó egyesületek tűzoltási és műszaki mentési feladatai. Történelmi áttekintés. 2015. április 14. ppt. 1-31.

URL: <http://tuzoltoszovetseg.hu/letoltes/document/95-az-onkent-es-tuzolto-egyesuletek-tuzoltasi-es-muszaki-mentesi-feladatai-tortenelmi-attekintes-varga-ferenc-eloadasa.pdf> (letöltés: 2016. 05. 21.)

[15] 239/2011. (XI. 18.) Korm. rendelet az önkormányzati és létesítményi tűzoltóságokra, valamint a hivatásos tűzoltóság, önkormányzati tűzoltóság és önkéntes tűzoltó egyesület fenntartásához való hozzájárulásra vonatkozó szabályokról

[16] A Fővárosi Tűzoltóparancsnokság hivatalos honlapja

URL: <http://tuzoltosagbp.hu/onkenteshirek.php> (letöltés: 2012. 10. 06.)

[17] Forrás: Pilisvörösvár Önkéntes Tűzoltó Egyesület, honlap <http://www.vorosvartuzi.hu/kareseteink/category/17-2009.html> (letöltés 2010. 10. 09)

[18] Magirus Feuerlöschgeräte Technik. Ulm, 1953.

[19] Verzeichnis d. im Feuerwehr Museum ausstellte Gegenstände. Bécs, 1925.

[20] Ralf Ackermann: Feuerwehrwesen in Deutschland in Bezug auf Europa, Deutscher Feuerwehr-verband e.V. 2004. ppt.

Forrás: http://www.dfv.org/fileadmin/dfv/Dateien/Presse/DFZ/DFZ_2004_03.pdf (letöltés 2010. 10. 09)

[21] 2011. évi CLXXV. Törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról. Hatályos Jogszabályok Gyűjteménye

URL: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100175.TV (letöltés: 2012. 05. 20.)

[22] 2005. évi LXXXVIII. törvény a közérdekű önkéntes tevékenységről

URL: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0500088.TV (letöltés: 2012. 05. 20.)

[23] 2013. évi CXCV. törvény egyes törvényeknek a katasztrófák elleni védekezés hatékonyságának növelésével összefüggő módosításáról

URL: <http://net.jogtar.hu/jr/gen/getdoc.cgi?docid=A1300192.TV> (letöltés: 2012. 05. 20.)

Varga Ferenc: a hazai mentő tűzvédelem szervezeti és technikai fejlesztési lehetőségeinek kutatása, különös tekintettel az önkéntes tűzoltóságok növekvő szerepére

[24] 239/2011. (XI. 18.) Korm. rendelet az önkormányzati és létesítményi tűzoltóságokra, valamint a hivatásos tűzoltóság, önkormányzati tűzoltóság és önkéntes tűzoltó egyesület fenntartásához való hozzájárulásra vonatkozó szabályokról

URL: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100239.KOR (letöltés: 2012. 05. 20.)

[25] A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság hivatalos honlapja

URL: http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=szervezet_jogszabaly

[26] A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgató 3/2013. számú utasítása

Forrás: A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság hivatalos honlapja

URL: http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=szervezet_jogszabaly

[27] Bérczi László-Fülep Zoltán: Szervezeti változások a hazai mentő tűzvédelemben VÉDELEM - KATASZTRÓFA- TŰZ- ÉS POLGÁRI VÉDELMI SZEMLE XXI:(2) pp. 19-20. (2014)

[28] Bérczi László: Magyarország mentő tűzvédelmének átalakítása az Önkormányzati Tűzoltóságok támogatási rendszerének tükrében VÉDELEM - KATASZTRÓFA- TŰZ- ÉS POLGÁRI VÉDELMI SZEMLE XIX:(1) pp. 56-58. (2012)

[29] Bérczi László, Fülep Zoltán: Kevesebb riasztás 2013-ban – Mit mondanak a statisztikai adatok? VÉDELEM - KATASZTRÓFA- TŰZ- ÉS POLGÁRI VÉDELMI SZEMLE XXI:(2) pp. 21-23. (2014)

[30] Bérczi László: A mentő tűzvédelem diszlokációja

BOLYAI SZEMLE XXII:(3) pp. 17-28. (2013)

[31] Bérczi László, Varga Ferenc: Önkéntes tűzoltó egyesületek: támogatás, kategóriák, önálló szaktevékenység VÉDELEM - KATASZTRÓFA- TŰZ- ÉS POLGÁRI VÉDELMI SZEMLE 21:(4) pp. 27-28. (2014)

[32] Bérczi László: A mentő tűzvédelem aktuális kérdései. In: Restás Ágoston, Urbán Anett (szerk.) Katasztrófavédelem 2015. 192 p. Konferencia helye, ideje: Budapest, Magyarország, 2015.11.26 (Nemzeti Közzolgálati Egyetem) Budapest: BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, 2015. pp. 7-16. (ISBN:978-963-87837-9-0)

[33] A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság hivatalos honlapja

URL http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=szervezet_hirek&hirid=4196

(letöltés: 2016. 05. 10.)

[34] 12/2007. (III. 13.) IRM rendelet a megkülönböztető és figyelmeztető jelzést adó készülékek felszerelésének és használatának szabályairól

[35] Varga Ferenc, Fülep Zoltán: Magyarország mentő tűzvédelme – javult a területi lefedettség. VÉDELEM - KATASZTRÓFA- TŰZ- ÉS POLGÁRI VÉDELMI SZEMLE 21:(2) pp. 43-44. (2015)

Varga Ferenc: a hazai mentő tűzvédelem szervezeti és technikai fejlesztési lehetőségeinek kutatása, különös tekintettel az önkéntes tűzoltóságok növekvő szerepére

[36] 39/2011. (XI. 15.) BM rendelet A tűzoltóság tűzoltási és műszaki mentési tevékenységének általános szabályairól

[37] A Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság hivatalos honlapja

URL: <http://fovaros.katasztrofavedelem.hu/keptar> (letöltés: 2012. 10. 06.)

[38] Bérczi László, Varga Ferenc: Az önkéntes tűzoltó egyesületek tűzoltási és műszaki mentési feladatai. In: Önkéntesek a katasztrófavédelemben. 2014. november 13. Nemzeti Közszolgálati Egyetem. BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság. Konferencia kiadvány. Budapest, 2014. pp. 125-141. ISBN 978-615-5527-11-1